

Co wiemy o uchodźcach? Propozycja projektu uczniowskiego.

"Ty uchodźco! Ty imigrancie!" - tak wyzywają się na przerwie szóstoklasiści. Dzieci przejmują agresywny język, który znają z domu i mediów. Nauczyciele czują się bezradni. (...)

Matematyczka z jednej z wielkomiejskich podstawówek opowiada "Wyborczej": - Uczeń, Polak, poskarżył mi się, że inne dzieci nazywają go uchodźcą. Traktowały to jako wyzwisko, pogardliwe jak "ty głupku". Kiedy zapytałam, czy w ogóle wiedzą, co to znaczy, okazało się, że nie bardzo. Za to potrafiły powtórzyć wiele zasłyszanych w domu stereotypów. Było widać, jak mało wiedzą o tym, przed czym ci ludzie uciekają, czy dlaczego Polska będzie im pomagać. W tej naszej klasowej dyskusji bardzo pomogło to, że jedna z dziewczynek była latem na Węgrzech. Z przejęciem opowiedziała klasie o tym, co widziała. Wiem, że to wielu dzieciom otworzyło oczy – dodaje (...).

J. Suchecka, "Imigrant" brzmi jak obelga. Jak wyzywają się uczniowie podstawówek, „Gazeta Wyborcza”, 23.09.2015

Cały tekst: <http://wyborcza.pl/1,75478,18874969,imigrant-brzmi-jak-obelga-jak-wyzywaja-sie-uczniowie-podstawówek.html#ixzz3mXw4vKgh>

Idea:

Strach przed obcymi wynika często z niewiedzy. Szkoła powinna pracować z uczniami nad ich postawami obywatelskimi, również wobec najważniejszych wyzwań, przed którymi stają obecnie Polska i Unia Europejska. W ramach „Solidarnej Szkoły” chcemy uwrażliwiać uczniów na sytuację osób potrzebujących (np. uchodźców), ale też zachęcać do merytorycznej dyskusji nad sposobami rozwiązania tych problemów.

Celem projektu jest przeprowadzenie przez uczniów badania na temat wiedzy ich rówieśników dot. uchodźców, a następnie w oparciu o wyniki organizacja akcji informacyjnej. Uczniowie uczą się, jak prowadzić badania społeczne i formułować pytania badawcze, dowiadują się, jakie są różne rodzaje badań i jak analizować ich wyniki. Poza tym pogłębiają swoją wiedzę na temat uchodźców i dzielą się nią z innymi.

Poziom edukacyjny:

III i IV poziom edukacyjny¹

Przebieg działań:

Działania zacznijcie od zebrania grupy uczniów i rozmowy na temat projektu. Zastanówcie się, jakie zobowiązania wobec uchodźców wynikają z zasady solidarności i jaki wpływ na to ma polska historia. Warto wypracować zasady współpracy, podzielić się zadaniami i opracować harmonogram działań.

¹ Część projektu z drobnymi modyfikacjami można zrealizować również z uczniami szkoły podstawowej (przeprowadzenie badania, np. ankiety albo sondy).

Dokładną instrukcję znajdziecie w naszym [przewodniku projektowym](#). Przebieg działań na bieżąco relacjonujcie w Internecie (np. na blogu, stronie szkoły lub Facebooku).

Czas realizacji projektu to jeden semestr, ale harmonogram dostosować możecie do swoich potrzeb i rozmiarów grupy projektowej. Jeżeli spodoba Wam się praca metodą badawczą możecie zastanowić się nad innymi problemami, które można zbadać.

Etapy projektu:

1. **Diagnoza.** Uczniowie badają stan wiedzy swoich rówieśników.

Na tym etapie uczniowie przeprowadzają badanie społeczne w swoim otoczeniu. Przy realizacji tego działania pomoże uczniom scenariusz badania (materiał pomocniczy nr 1). Kolejne kroki to:

I. Pytania badawcze.

Grupa projektowa wspólnie zastanawia się nad tym, czego chciałaby się dowiedzieć podczas badania (czyli nad swoimi pytaniami badawczymi). Możecie wykorzystać takie metody jak burza mózgów, runda bez przymusu czy mapa myśli.

„Jakie cechy mają dobre pytania badawcze? Dobre pytania badawcze powinny pomóc ci w dalszej pracy. Aby spełniały tę funkcję, powinny:

- **ograniczać zasięg badania.** Niejeden badacz chciałby od razu kompleksowo opisać i wyjaśnić badane zjawisko tak, żeby ten opis był prawdziwy dla wszystkich osób, poruszał wszystkie aspekty zjawiska, był zawsze prawdziwy. To niewykonalne. Dlatego lepiej skupić się na
  - wybranej części problemu (np. na przyczynach przyjmowania łapówek, a nie przyczynach korupcji),
  - w odniesieniu do wybranej grupy ludzi (np. uczniów klasy 3C gimnazjum w Wysokiem Mazowieckiem, a nie uczniów ze wszystkich szkół w gminie)
  - w wybranych okolicznościach (np. podczas reformowania systemu edukacji, a nie zawsze)
  - i tak dalej - takich ograniczeń może być więcej.
- **wskazywać, co trzeba zrobić: jakie dane zebrać i od kogo.** Jeśli precyzyjnie sformułujesz pytania badawcze, to już na początku projektu będziesz wiedział, jakie informacje musisz pozyskać w badaniu. Na przykład dzięki pytaniu "Jakie są przyczyny bójek między uczniami w moim gimnazjum?" od razu wiadomo, że trzeba zbadać uczniów swojego gimnazjum i badanie musi dotyczyć przyczyn ich bójek.
- **dawać szansę na znalezienie odpowiedzi.** Postaw takie pytania, na które możesz odpowiedzieć, dysponując ograniczonymi środkami, m.in.:
  - czasem,

- o możliwościami przeprowadzenia badania².”

Przykładowe pytania badawcze związane z tematem uchodźców (pamiętaj, aby nie podawać ich uczniom – niech sami dojdą do swoich propozycji, a te będą jedynie wskazówką do prowadzenia grupy):

Co uczniowie naszej szkoły sądzą o uchodźcach? Czy uczniowie naszej szkoły wiedzą, ile uchodźców i kiedy trafi do Polski? Czy uczniowie naszej szkoły wiedzą, skąd, jakimi drogami i dlaczego uciekają uchodźcy? Czy uczniowie naszej szkoły chcą pomagać uchodźcom i w jaki sposób? Czy na lekcjach w naszej szkole podejmowany jest temat uchodźców i w jaki sposób? Czy uczniowie naszej szkoły boją się uchodźców i dlaczego? Itd.

II. Wyjaśnienie pojęć, wybór grupy badawczej i metod.

Zanim przystąpicie do realizacji badania, musicie wiedzieć, jak chcecie je przeprowadzić. W związku z tym, w zależności od pytań badawczych, musicie wykonać następujące kroki:

- Wyjaśnić, co rozumiecie przez określone pojęcia, których będziecie używać (np. kim jest uchodźca, co to znaczy pomagać). Oczywiście definicje te nie muszą być bardzo rygorystyczne, warto jednak, aby na początku projektu cała grupa miała mniej więcej wspólną wizję tego, co będzie badać;
- Wybrać grupę badawczą. Będzie ona zależała od pytań, które zadacie. Nie możecie przebadać całej szkoły (czyli waszej populacji badawczej), musicie się więc zastanowić, jaka grupa po przebadaniu da Wam reprezentacyjne wyniki. Mogą to być uczniowie trzech klas z różnych poziomów, ale też uczniowie przechodzący w czasie długiej przerwy korytarzem. Wybór należy do Was, powinniście mieć jednak świadomość, że może on wpłynąć na wyniki badania.
- Wybrać metody badawcze. Jeżeli pracujecie w dużej grupie projektowej, możecie podzielić się na mniejsze zespoły i wykonać kilka różnych badań, a następnie porównać wyniki. Proponowane przez nas metody badania: obserwacja (w tym obserwacja uczestnicząca), eksperyment, ankieta, sonda, wywiad itp. Opisy niektórych metod badawczych znajdziecie [tutaj](#), [tutaj](#), a także w innych miejscach w Internecie.

III. Przygotowanie do przeprowadzenia badania.

---

² Fragment Poradnika KWOiE dostępnego on-line: <http://www.ceo.org.pl/pl/kwoie/projekt/jak-zrobic> [dostęp: 23.09.2015].

Na tym etapie zastanówcie się, czego potrzebujecie, żeby badanie mogło się odbyć – zarówno materiałów (np. przygotowanych ankiet, kartek, długopisów, rekwizytów), jak i zgody władz szkoły (np. na zajęcie miejsca na korytarzu) czy umówienia terminu wywiadu. Zależy to od wybranych przez Was metody i pytań, na które chcecie odpowiedzieć.

IV. Badanie.

V. Zebranie wyników badania, wyciągnięcie wniosków.

Ostatnim krokiem jest przedstawienie wyników badania. Możecie zrobić to za pomocą wykresu, tabeli, schematu, tekstu, grafiki czy mapy. Ważne, aby prezentacja wyników była przejrzysta – łatwiej Wam będzie wtedy dokonać analizy i wyciągnąć wnioski.

Podczas analizy wyników skupcie się na poszukiwaniu odpowiedzi na postawione przez Was pytania badawcze. Spróbujcie wyodrębnić najczęściej pojawiające się kwestie – łatwiej będzie wam wykonać krok następnym, czyli weryfikację informacji.

2. **Weryfikacja.** Uczniowie konfrontują zebrane informacje z wiarygodnymi źródłami.

Na tym etapie projektu uczniowie wykorzystują wnioski ze swojego badania i starają się odnaleźć źródła, które potwierdzają lub zaprzeczają informacjom zebranych w trakcie badania. Mogą podzielić się na grupy i każda z nich opracuje inny rodzaj źródła – może to być prasa, źródła internetowe, oficjalne dokumenty i publikacje Urzędu ds. Cudzoziemców, a także rozmowy z ekspertami. Ważne, aby przed przystąpieniem do analizy źródła uczniowie ocenili wiarygodność swoich źródeł. Warto wspólnie zastanowić się, jakie czynniki wpływają na to, że możemy danemu źródłu zaufać, a wobec jakich informacji powinniśmy być sceptyczni.

Nasze propozycje znajdziecie poniżej. Zachęcamy jednak do szukania na własną rękę i weryfikowania znalezionych informacji.

<https://www.tygodnikpowszechny.pl/wiecej-wiedzy-mniej-strachu-informator-o-uchodzcach-w-polsce-30172>

<http://www.hfhr.pl/mity-dotyczace-kwot-uchodzcow-czyli-przesiedlen-i-relokacji/>

<http://www.ceo.org.pl/pl/globalna/news/jak-rozmawiac-o-uchodzcach-w-polsce>

<http://www.unhcr.org/pages/4b7409436.html> (dostępne w j. polskim)

<http://www.pism.pl/Wydarzenia/Wydarzenia-INNE/Czy-Polska-powinna-przyjmowac-uchodzcow#>

3. **Prezentacja.** Uczniowie prezentują wyniki swoich badań społeczności szkolnej.

Celem projektu jest nie tylko diagnoza stanu wiedzy, ale też przeprowadzenie akcji informacyjnej, przedstawiającej rzetelne informacje na temat uchodźców. Możliwe sposoby prezentacji wyników badań:

- Apel

Uczniowie mogą w ten sposób zaprezentować wyniki swoich badań całej szkole – np. na prezentacji multimedialnej albo urządzając dyskusję pokazową. Warto wcześniej popracować nad formułą wystąpienia – tak żeby było ono ciekawe dla publiczności i niestresujące dla mówców.

- Spotkanie z ekspertem

Warto pomyśleć o zaproszeniu do szkoły osoby na co dzień pracującej z tematyką uchodźców (np. z urzędu miasta, organizacji pozarządowej albo samego uchodźcę). Można wtedy prezentację wyników badań połączyć z zadawaniem pytań ekspertowi i w ten atrakcyjny sposób zaprezentować innym uczniom wiedzę.

- Film

- Gazetka szkolna

- Lekcje wychowawcze

Po zakończeniu projektu pamiętajcie o ewaluacji. Pomysły na nią znajdziecie na blogu [„Solidarnej Szkoły”](#). Informacje o przeprowadzonych działaniach prześlijcie też do koordynatorki programu, Anny Dobrowolskiej, (anna.dobrowolska@ceo.org.pl).

Material pomocniczy – scenariusz badania dla ucznia

Zagadnienie	Moja odpowiedź
Pytania badawcze (czego chcę się dowiedzieć w trakcie badania?)	
Wyjaśnienie pojęć, które znajdują się w moich pytaniach badawczych	
Grupa badawcza (kogo będę badać?)	
Metoda badawcza (w jaki sposób będę badać?)	
Przygotowanie do badania (co muszę przygotować, żeby móc przeprowadzić badanie?)	